

Jedna od nekolicine posljednjih i gotovo egzotičnih europskih nepoznanica za putnike na motociklima svakako je i Bjelorusija. Njezini gotovo ravničarski krajolici u početku su me odbijali, ali sam naposljetku ipak odlučio krenuti i detaljnije je istražiti... i nisam požalio

Posljednji izdisaji

VOZI, SLIKA I PIŠE: **NIKOLA MRAKOVČIĆ**

Sjedio sam, pomalo zamišljeno, na sjedalu svoga motocikla i mirno gledao u pravcu pograničnog vojnika koji je šetao oko spuštene rampe, koju je sam spustio samo trenutak prije i time stavio na čekanje poveću kolonu automobila. Diskretno sam se provukao u prve redove, kako bih zauzeo dobru startnu poziciju za iduću skupinu vozila koja će biti propuštena u pogranični krug. Ne, nije ta moja zamišljenost bila posljedica nikakvih briga, a još manje strahova. U posljednjih sam nekoliko godina ipak dosta boravio u sličnim zemljama. Bila je to ona pozitivna zamišljenost, zapravo, bila su to pitanja i moguća odgovori, što me sve očekuje kada predem tu crtu koja manje spaja, a uglavnom više razdvaja... Zašto Bjelorusija?

Vedar, prohladan zimski dan. Čuje se fjukanje neumorne bure. Sjeo sam za stol, otvorio atlas Europe i šarao pogledom tražeći zemlju koju bih mogao posjetiti ove godine. Želje su jedno, a mogućnosti, nažalost,

drugo. Trebalo je pronaći zemlju koja će biti bar relativno blizu, kako ne bih morao provoditi cijele dane na motoru, a koja opet nije baš neko klasično turističko odredište, pa će mi moći pružiti bar dozu neizvjesnosti i tajanstvenosti i bar trunčicu avanturizma. Izbor se suzio na dvije destinacije. Jedna od njih bila je Bjelorusija, jedna od zemalja članica bivšeg Sovjetskog Saveza, zemlja o kojoj, osim par površnih podataka, zapravo nisam ništa ni znao. Prvo čega sam se sjetio bio je njezin predsjednik Lukašenko, za kojeg se u zapadnim medijima često moglo čuti kako je zapravo posljednji europski diktator. To bi već moglo biti interesantno. Ali na drugoj strani, zelena boja u atlasu ukazivala je na to da je to uglavnom ravničarska zemlja, a ako ista mrzim kod vožnje motorom, onda je to svakako vožnja uglavnom dosadnim ravničarskim krajolicima.

Prva stvar je bila provjeriti proceduru ulaska u zemlju. Pozivno pismo, vaučer i rezervacija hotela bile su osnovne stvari koje bi trebalo pribaviti prije podnošenja zahtjeva za vizu. Rezervacija hotela bila je najpro-

blematičnija. Ne zato što ju je problem napraviti, nego zato što je na ovakvim putovanjima motorom prilično teško točno odrediti svakodnevnu rutu. Cesta, vremenske prilike i slične stvari za čas mogu sve zakomplicirati i poremetiti. Ali pravila postoje i zato da se krše. Iz druge turističke agencije poručivali su mi da će mi poslati potrebne papire i bez rezervacije hotela. A mogu li se zbog nepoštivanja procedure uvaliti u kakve probleme kada se nađem na njihovom teritoriju, bilo je moje iduće pitanje. Osnovno pravilo kojeg se zbog velikih kazni trebalo striktno pridržavati je svakodnevna registracija. A za registraciju stranaca ovlašteni su samo veći hoteli. Time ste, naravno, vezani i za njihove usluge, što automatski poskupljuje i troškove putovanja. Cijene su formirane tako da domaći plaćaju najnižu tarifu, Rusi su u drugome cjenovnom razredu, a u treći, najskuplji razred spadaju svi ostali stranci. Država je zadržala mnoga pravila Sovjetskog Saveza i ima tu dosta restrikcija za samostalne putnike... Odluka je naposljetku ipak pala, idem probati, pa što bude - bude.

Crkva unutar utvrde Brest

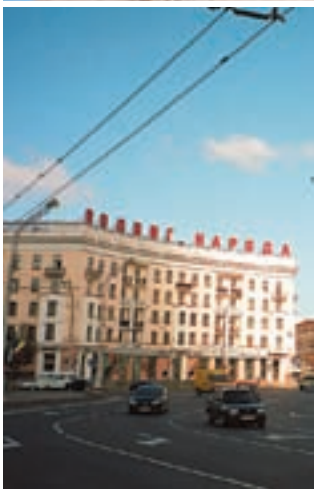
Dio utvrde Brest

svakom putopiscu
poklanjamo naočale

arnette
www.arnette.com

>>>

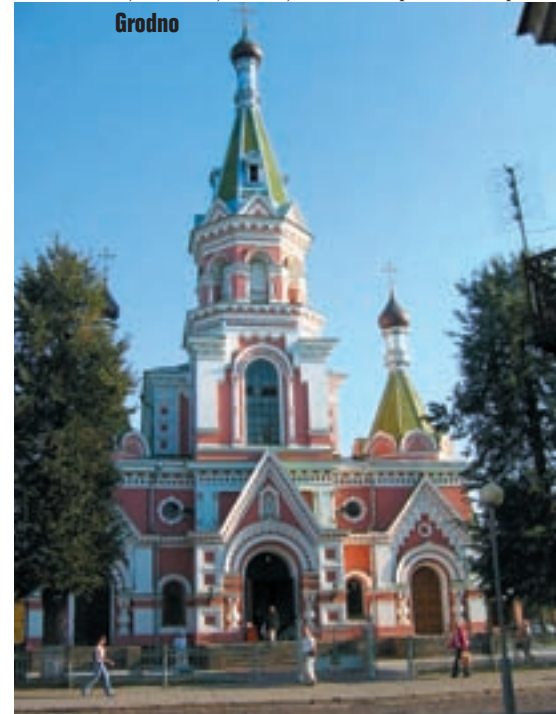
Sovjetskog saveza

Bjelorusija je geografski smještena gotovo u samom centru Europe. Mada su krajolici uglavnom ravničarski ili blago brežuljkasti, s prosječnom nadmorskom visinom od nekih 160 metara i najvišim vrhom od samo 345 metara, ima i ona svojega šarma. Zapravo je to zemlja s nevjerojatno mnogo jezera i rijeka. Čak 20000 rijeka i rječica ukupne dužine od oko 90000 km presijeca njezin teritorij. Njezinih 11000 jezera su poput mnogobrojnih plavih očiju s odrazom neba u njima. Nekad su ovi prostori bili u potpunosti prekriveni šumom, danas je to samo 1/3 teritorija. Velike močvarne prostore koji se prostiru na 13 % teritorija, uglavnom u južnome dijelu zemlje, danas zovu plućima Europe. I

još malo brojeva: 45 % ukupne površine prekriveno je raznim agrokulturama. NP "Belovezhskaya Puscha" je najveći europski rezervat iskonske šume, a ujedno i jedino stanište europskog bizona. Slaveni na ovim prostorima žive već više od 1000 godina. Ovo je zemlja dugačke i bogate povijesti. Danas broji oko 10 miliona stanovnika. U 2. svjetskom ratu svaki je 4. stanovnik izgubio život, a gotovo svi gradovi bili su do temelja porušeni. Ali ovi ponosni i marljivi ljudi nisu se dali slomiti. Mnoge su nedaće kroz povijest prešle preko njihovih leđa, mnogi su osvajači kročili na njihovo tlo, ali oni su i dalje ostali miran, ljubazan i veoma gostoljubiv narod.

A čime putuješ? Avionom? Automobilom?, upitao me mladi bjeloruski konzul u veleposlanstvu u Beogradu prilikom podnošenja zahtjeva za vizu. Motociklom, odgovorio sam. Motociklom?, ponovi on i pomalo začuđeno podigne glavu. Interesantno, baš interesantno, uzvratilo je, sa smiješkom na licu, na kojem sam mogao prepoznati naznaku želje da malo više sazna o tome. Nakon što je sa zanimanjem odslušao moju kratku priču, te nakon par trenutaka šutnje, odgovorio je: 'Ok, dobit ćeš vizu na trideset dana unatoč tome što tvoje pozivno pismo i vaučer glase na petnaest.' Iz njegove reakcije bilo je više nego očito da mu se način na koji namjeravam putovati jako sviđa. Rukovali smo se i zaželio mi je sretan

Grodno

Mali odmor

PRAZNA STRANICA

Sovjetski prikoličari

Industrijska postrojenja usred zelenih polja

put i ugodan boravak u njegovoj zemlji. Već na poljskom dijelu graničnog prijelaza, kao što rekoh, dočekala me kolona automobila. Nema tu šarenila registarskih pločica, sve sami umorni i pospani Bjelorusi, u pretrpanim automobilima, koji se vraćaju kući s jučešnjeg šopinga u Poljskoj. Jedino su moje tablice odudarale, gotovo poput nekakvog uljeza. Ljudi su gledali, poneko bi prišao, postavljajući gotovo klasična pitanja; odakle?, kako?, zašto?, uz ono nezaobilazno, o cijeni motora.

Prvi susret s bjeloruskim graničnim policajcem, unatoč tome što je već nekoliko minuta pokušavao pronaći broj moje putovnice u nekakvoj debeloj knjižurini punoj brojki, ulijevao mi je nadu da bi sve moglo proći brzo i bez komplikacija. Kako ništa nije pronašao uputio me prema susjednoj - kako sam ih kasnije sam od muke nazvao - naplatnoj kućici, jer su me na njih podsjećale. Tu je započela moja dvosatna šetnja od kućice do kućice, od jednog službenika do drugog. Carinik mi je uvalio nekakav list papira ispisan na ruskom jeziku, kojeg sam sâm trebao ispuniti. Zamolio sam ga za pomoć, ali je to glatko odbio pravdajući se poslom. Od tog njegovog silnog posla, naravno, nije bilo ništa, uglavnom je ionako samo šetao. Pomislio sam: 'Ako se vi pravite ljudi, praviti ću se i ja.' Sve sam te papire gurnuo kroz maleni prozor, službeniku u idućoj kućici i neka radi s njima što hoće. Dok je on tako slovo po slovo nešto upisivao u kompjuter, nekoliko mi je puta napomenuo kako bih sam trebao ispuniti carinski list. Čak su mu i ljudi koji su već nestrpljivo čekali u redu iza mene s podsmjehom počeli dobacivati kako bi njemu bilo da mora ispuniti formulare na njemu nerazumljivom jeziku. Nekoliko je puta ustajao, nekamo odlazio, nervozno prevrtao papire... Nakon što sam otišao u banku uplatiti nekakvu taksu od 2 dolara, pronašao je solomonsko rješenje: prijedbi brigo na drugoga. Sve je te papire uvalio cariniku u idućoj kućici, a on je pak ponovno nešto upisivao u kompjuter, nekoliko smo puta zajedno odlazili do motora, provjeravao je prtljagu, tražio po motoru broj šasije i tko zna što još...

Nakon što sam nakon dva sata uspio sakupiti tih pet-šest pečata i dobio deklaraciju o privremenom uvozu motocikla, mogao sam napustiti granični krug i ući u Bjelorusiju, zemlju koja je bila cilj moga putovanja. Na izlazak iz zemlje čekalo je, u nekoliko kolona, barem pet puta više automobila nego što ih je bilo na ulazu. Kada sam u Minsku pričao mojim novim motoprijateljima kako je to bilo na graničnom prijelazu i koliko mi je vremena trebalo za sve to, slatko su se nasmejali i uzvratili mi kako sam, zapravo, sretan čovjek. Stranci motociklisti obično za sve to izgube četiri do šest sati, a oni koji ulaze automobilom nerijetko i po cijeli dan, a bilo je i onih koji su na graničnom prijelazu znali dočekati i sljedeće jutro.

Široka cesta, omeđena drvoredom crnogorične šume i presvučena grubim i pomalo grbavim asfaltom vodi me u ovo sunčano jutro valovitim zelenim pejzažima, koji se u daljini stapaju s plavetnilom neba. Vozim prema mom prvom bjeloruskom gradu, udaljenom od granice tridesetak kilometara. Na ovim cestama još uvijek postoje putokazi na dva pisma, na ćirilici i na latinici, ali što ću dublje ulaziti u zemlju, tih dvojezičnih natpisa će polako nestajati i preostat će samo oni na ćirilici. Grodno, na sjeverozapadu zemlje, prvi je moj bjeloruski grad. Trebalo je samo pronaći hotel, smjestiti se, te se uputiti u istraživanje grada i ispipati na koji način sve to ovdje funkcionira. Ušao sam u centar, ali sam se morao vratiti na periferiju, gdje se nalazio hotel Turist, kojeg sam zapravo tražio.

Širokom avenijom uputio sam se pješke prema centru grada. S jedne i druge strane sivilo stambenih zgrada. Nekoliko stotina metara dalje industrijsko - metalurška postrojenja. Zrakom se širio intenzivan miris spaljenog metala, a iz velikih dimnjaka sukljao je crno sivi dim. Malo dalje ogromna, napuštena i devastirana zgrada nekog propalog industrijskog giganta. Kroz razbijene prozore mogao sam osjetiti miris ustajale prašine, u mislima su mi se projicirale zamišljene slike tih prostora od prije dvadesetak godina, kao da sam odjed-

nom mogao čuti zvukove industrijskog čekića, vidjeti gomilu ljudi u plavim radničkim odijelima i njihove rukovoditelje kako se hvale prebačenim normama. Čuo sam i prodoran zvižduk tvorničke sirene... a u stvarnost me vratio zvuk dotrajalog trolejbusa koji je prošao tik do mene.

Skrenuo sam desno i ispred mene se s one strane rijeke, na brdu, ukazala zanimljiva slika. Trebao sam samo prijeći most i našao sam se gotovo u centru grada. Onog sivila je odjednom nestalo, sve je postalo nekako veselije, prisnije, zanimljivije. Prvo otpalo lišće nagovještavalo je kalendarsku blizinu jeseni. Sitni pijesak posvuda po ulicama škripio je pod mojim tenisicama, dalo se naslutiti da komunalne službe zadužene za čistoću ulica baš i ne rade kako treba. Dva su policajca pokušavala iz parka istjerati pospanog pijanca...

Grodno je naj slikovitiji gradić u zemlji, s najviše sačuvane stare arhitekture. Uspio je u 2. svjetskom ratu izbjeći sudbinu gotovo svih bjeloruskih gradova koje su Nacisti nemilice bombardirani od strane i koji su završetak rata dočekali gotovo u potpunosti razrušeni. Ima tu nekoliko zanimljivih crkvi i lijepih starih zgrada, ali se zapravo ne može usporediti s mnogim srednjoeuropskim gradićima. No, zato ulice odišu životom. Puno malih uličnih kioska i štandova koji nude piće i ostale sitnice. Ljudi kupuju, sjede i piju na jednostavnim plastičnim stolicama ili pak šecu ulicama s čašom ili bocom u ruci, što, naravno, nije ništa neuobičajeno za ove prostore. Na jednoj strani mladi dječaci u prastarim, 'demode' odijelima s školskim torbama u ruci, a tek sam zapravo kasnije shvatio i doznao da se u školu ne može otići bilo kako obučeno, za dječake su obavezna odijela, a za djevojčice svečanije haljine. Bjelorusija je zemlja s još mnogo čudnih i za nas neuobičajenih pravila. A na drugoj pak strani gomila mladih kao da prati najnovija, trendovska, modna dostignuća.

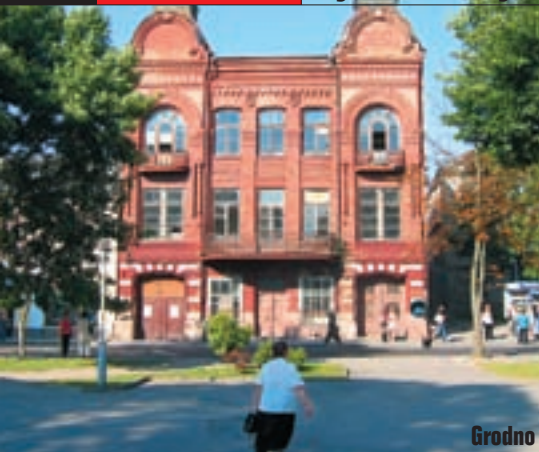
Nema tu raskošni ambijenta poput zapadnih uličnih reklama, sve odiše atmosferom prošlih vremena kojih se sjećam iz djetinjstva. Prekrasno i toplo vrijeme, go-

Grodno

Grodno

Grodno

Grodno

Da se bolje vidi

Njasviž

tovo neuobičajeno za ovo doba godine i ove prostore, a kojeg se ni mi na jadranskoj obali ne bismo postidjeli, omogućilo je da i mlade Bjeloruskinje, a bogami i one nešto malo starije, pokažu svu svoju raskošnu, u mnogim dijelovima svijeta čuvenu i cijenjenu 'istočnu' ljepotu. A znale su je zaista nositi. Glavna, kamenom popločena ulica odjekivala je od topota njihovih potpetica. Samo je takt otkrivao da se radi o gracioznom ženskome hodu. Čak su mi i sami Bjelorusi znali reći kako su njihove djevojke jedne od najljepših na svijetu, a u to sam se zapravo mogao i sam uvjeriti, bez obzira radilo se tek o selu, gradiću ili pak velikom gradu.

Već pomalo umoran od pješaćenja ušao sam u jednu krčmu. Bar je tako pisalo na gotovo neprimjetnoj ploči ponad vrata. Zapravo je to bio moderan restoran, ugodnog ambijenta, smješten u polupodrumu, s mnogobrojnom i brzom poslugom. Zatražio sam od mlade, atraktivne, konobarice da mi donese nešto specifično za ove krajeve. Jedino na čemu sam insistirao, bio je borš. Borš je malo bogatija, obično gušća juha od povrća, s raznim dodacima, i uvijek spremljena na različite načine. U njen sam se okus zaljubio još prije nekoliko godina i uvijek me je uspijevala okrijepiti, ma koliko bio umoran. Ubrzo je nakon pribora za jelo na moj stol doni-

jela ogromnu porciju nekakve oku ugodno aranžirane i primamljive miješane salate. Malo mi je bilo čudno, jer smo mi navikli da nam prvo serviraju juhu. Prošlo je nekoliko minuta, ali na moj stol više nije stizalo ništa. Malo sam se osvrnuo oko sebe i shvatio. Ovdje se najprije jede salata, a tek onda sve ostalo. Tako je bilo i ostalih dana. Platilo sam račun, te se onako sit ponovo usuljao među obične prolaznike. Sunce je već počelo mijenjati svoju boju iz zlatno žute u rumeno crvenu kada sam se ponovo uputio prema sivilu periferije.

U osam ujutro već sam bio na cesti. Sunce se pripremalo za još jedan ugodan dan. Samo su nebo i cesta odudarali, sve ostalo bilo je u nijansama zelene boje. Svuda oko mene umirujući pejzaži. Osjećao se miris rosom netom umivenih polja. Tu i tamo prošao bi pokoji automobil, a ispred mene je 400-tinjak kilometara ceste koja me vodi na jugoistok, gotovo u središnji dio zemlje. A ceste su zapravo iznenađujuće dobre, samo ponekad malo grbave. A ako ih pokušam usporediti, na primjer, s onima u Ukrajini, zemlji koja je također bila članica Sovjetskog Saveza, čak su vrlo dobre i moram priznati da se ne sjećam dali sam igdje na cijelome putu kroz Bjelorusiju naišao na i jednu rupu na cesti. U ovome dijelu zemlje sela uglav-

nom i nisu smještene uz glavnu cestu, ona su tu negdje, udaljena tek nekoliko kilometara. Na njih ukazuju samo dotrajala putokazna ploča i nadstrešnica koja glumi autobusnu stanicu. Na prvu benzinsku crpku naišao sam tek nakon stotinjak kilometara. Naravno, u slučaju potrebe treba sići na sporednu cestu koja vodi prema selima i tamo tankati. A tankanje je opet priča za sebe. Najprije platiš, pa onda sipaš i nema iznima. Samo mi je jednom uspjelo da to bude obratno. Ima puno lopova na ovome svijetu, odgovorila mi je blagajnica na moje pitanje zašto je to tako. A ova se bar nije skrivala iza zatamnjenog stakla.

Prva međustanica od dvije na putu za Minsk, koji bi trebao biti cilj moje današnje etape, je Njasviž. Danas grad-spomenik, opasan zidinama, jedan je od najstarijih bjeloruskih gradova. Njegova su arhitektonska zdanja svojevrstan 'miks' različitih graditeljskih stilova. Kroz povijest je bio pod vlašću mnogih vladara, ali je svoj vrhunac doživio sredinom 16. stoljeća. Ratovi, požari, pa i ljudski nemar krivi su za njegovo propadanje i zanemarivanje, ali su ipak mnoge građevine danas obnovljene i rekonstruirane.

Ona druga međustanica je maleno selo Mir, točnije rečeno, samo dvorac-utvrda istoimenog naziva. Jedno-

Lenjin - čovjek koji ima spomenike gotovo u svakom gradu

stavnog, ali zanimljivog izgleda, privukla me već prvim pogledom. Smještena doslovce na malenom brežuljku, ponad još manjega jezera, opasana vodenim kanalima, na samom ulazu u selo, svojim je kulama mamila na zaustavljanje. Od prodavača suvenira doznao sam, nakon kratkog razgovora, da u zamku radi jedan Hrvat. Zapravo, kada sam htio dobiti precizniji odgovor, više nije bio siguran je li baš iz Hrvatske ili pak iz bivše Jugoslavije. Nažalost, nisam to uspio utvrditi jer ga toga dana nije bilo na poslu. Od svega sam jedino uspio doznati da je ljubav zapravo ta koja ga je namamila u ove krajeve. A ljubav je često nepredvidiva. Utrva Mir jedinstven je spomenik bjeloruske arhitekture. Podignuta je krajem 15. i početkom 16. stoljeća, kvadratnog je oblika s pet identičnih kula, ali različito ukrašenih i ima zanimljivu unutrašnjost. U svoje vrijeme bio je neosvojiva utvrda, a danas je pod zaštitom UNESCO-a.

Prvog motociklista, naravno da tu ne računam sve one stare sovjetske motore, najčešće prikoličare, sreo sam tek u neposrednoj blizini Minska, a na moje iznenađenje bila je to djevojka. Ugledao sam je, još kao siluetu, u mojim retrovizorima. Postavila se s moje lijeve strane, usporila, i srdačno me pozdravila s osmijehom na licu i podignutom rukom, kako i dolikuje motoristima, te odjurila dalje. Kako sam se približavao gradu, promet je postajao sve gušći. Na samom ulazu u grad policijska kontrolna točka, što je također uglavnom uobičajeno u svim velikim gradovima u bivšem Sovjetskom Savezu. U Minsku me dočekao jedan od članova međunarodnog moto kluba "Rolling Anarchy" s pomalo neobičnim nadimkom Slon. Još smo se prije putovanja dogovorili da će me sačekati i pomoći mi pri pronalazenju hotela, na što se u ovako velikim gradovima obično potroši najviše dragocjenog vremena.

Nije me dočekao s motorom, kako sam očekivao. Došao je ravno s posla, automobilom. Kasnije ću zapravo shvatiti da su svi članovi ovoga kluba, zapravo bar oni koje sam ja upoznao, mladi, uglavnom uspješni poslovni ljudi, koji svojim životnim standardom odudaraju od prosjeka u ovoj zemlji, a taj im standard omogućava da voze motocikle koje si taj isti prosječan Bjelorus zapravo ne može ni zamisliti. Ali primili su me fantastično. Ako ikada budu došli u ove krajeve, a ja im se poželim bar djelomično revanširati (a hoću!), gotovo sam siguran da ću odmah bankrotirati. Nisam ni slutio kako će dugačka i naporna, ali zanimljiva, biti ova noć.

Htio sam da pronademo nekakav jeftiniji hotel, što je Slon odmah demonstrativno odbio te mi predložio da spavam negdje kod njih. Ali ja trebam registraciju za svaku provedenu noć, odgovorio sam mu. To je pak bilo riješeno u trenu, bio je dovoljan jedan telefonski razgovor da dobijem taj toliko neophodan i za mene važan komadić papira. Nakon što nam je Slonova žena pripremila ukusan ručak, krenuli smo automobilom u obilazak grada. Sve što je vrijedilo vidjeti, a i više od toga, vidio sam, a usput i doznao mnoge zanimljive stvari iz povijesti i sadašnjosti, u kojima se zapravo ne može pročitati ni u jednom vodiču. Jedna od njih je i ta da Minsk, velegrad od oko 2 milijuna stanovnika, nema velikih supermarketa. Nakon 90-tih godina, kada je Bjelorusija postala neovisna država, ljudi su se ponadali kako su sovjetska vremena prošlost i kako će država postati sve otvorenija. Mnogi su svjetski trgovački gi-

ganti već počeli ulagati u zemlju, kada je na vlast došao Lukašenko, proruski orijentiran čovjek, i sve se počelo vraćati na početak. O njihovoj zatvorenosti govori i činjenica da građani bez vize mogu putovati tek u tri zemlje - Rusiju, Ukrajinu i Kubu. I vizu za Poljsku relativno je jednostavno dobiti, ali to je uglavnom zbog trgovačkog interesa poljske države.

Minsk je glavni grad, političko, kulturno i gospodarsko središte. smješten je gotovo u samom geografskom centru države, na nekada važnom i prometnom trgovačkom pravcu koji je povezivao Baltičko i Crno more. Osnovan je početkom 11. stoljeća i u svojoj je prošlosti bio pod vlašću nekoliko država. Unatoč tome što je jedan od najstarijih europskih gradova, nema te stare patine. Široke, čiste, ulice, veliki parkovi, moderna arhitektonska zdanja, hoteli, restorani, barovi - ima sve što i ostali moderni gradovi. U 2. Svjetskom ratu bio je gotovo u potpunosti porušen ali je po završetku rata rekonstruiran i obnovljen. U njegovoj obnovi sudjelovao je i veliki broj njemačkih zatvorenika koji su oslobođeni tek po završetku gradnje. 50-tih i 60-tih godina prošlog stoljeća bio je najnapredniji sovjetski grad. Jedan je od sovjetskih gradova heroja.

Slonov je telefon zvonio često. Kako ruski i hrvatski jezik imaju popriličan broj istih ili sličnih riječi, mogao sam razumjeti one koje su se ponavljale kao što su gost, Hrvat, motociklist, enduro, putšestvije. Neki su od sugovornika potom dolazili do nas. Tako sam polako upoznao njegove prijatelje, a sve je to bila zapravo uvertura u današnju večer. Ubrzo sam postao Kolja, kako od milja zovu sve one koji nose ime Nikolaj. Večer smo nastavili u baru na otvorenoj terasi, negdje u centru grada. Tu sam susreo i upoznao mnoge zanimljive ljude. Vodka je stizala u buteljama po 500 grama. Da, vodka se ovdje naručuje u gramima. A da mogu popiti ž mogu! Svaka im čast. No, odavno sam ja naučio kako piti s istočnjacima, a ne ih uvrijediti odbijanjem. Da sam si dozvolio pratiti njihov tempo, vjerojatno bih još danas tamo ležao potpuno pijan.

Kako je tko stizao, tako sam morao po tko zna koji put objašnjavati stvari oko mog putovanja po Bjelorusiji. Naravno da su sreli motocikliste putnike ovdje u Minsku, ali oni bi uglavnom samo prošli kroz njihovu zemlju. Ja sam zapravo jedini kojeg su sreli, kome je cilj bila baš sama Bjelorusija, ja sam jedini koji namjera napraviti kružnu turu. Što je to toliko interesantno u njihovoj zemlji da zavrđuje toliku pažnju, pitali su se. Morao sam im objasniti zašto putujem, pričati im o tome kako volim voziti, ali da moj cilj nije vožnja samo vožnje radi. Želim doživjeti zemlju na potpuni način i uz prirodu i gradove doživjeti i sresti domaćeg čovjeka, a odličan primjer za to je i ovo naše druženje. Kad malo bolje razmislim, sve sam ove zemlje kroz koje sam prošao u posljednjih nekoliko godina mogao zapravo proći i u jednoj turi. Ali nije mi krivo zbog toga, nije mi cilj pošto-poto proći čim više zemalja, a da one budu zapravo samo jedna stavka na mom popisu.... "Davaj, davaj", svako malo bi netko povikao s čašom u ruci. Nazdravljali smo svemu i svacemu. Gotovo sam ih molio da mi dopuste da i ja platim poneku rundu, ali nisu htjeli ni čuti za to. Već je počelo svitati kada smo se vratili kući. Alkohol i umor zajedno kumovali su tome da zaspim kao klada.

Samo nek je golemo

Ovo baš i ne ide zajedno

Nagovorili su me da s nekima od njih odem u Pinsk na moto festival, kako ovdje nazivaju moto susrete. Malo sam se dvoumio jer je Pinsk zapravo bio na mojoj ruti, ali tek pri kraju puta. Trebalo bi se vraćati dio puta i onda promijeniti smjer, a opet, bila bi to prilika da upoznam i ostale bjeloruske bajkere. Osim toga, nisam ih mogao odbiti radi pristojnosti. Krenuli smo tek u kasnim popodnevnim satima, moj skromni KLE u društvu s dvije Honde Pan European. Zaustavljali smo se samo za tankanje. Zapravo, samo je moj Kleić nužno trebao gorivo. Ovakav, u punoj putnoj spremi i gotovo konstantnoj brzini od 140 do povremeno 150 kilometara na sat nije ni uspijevao proći isto toliko kilometara prije nego bi prebacio na rezervu. Kada smo stigli, već je pala noć. Skautskim kampom, u kojemu se održavao susret, odjekivala je žestoka rock glazba. Bio je tek petak, pa ni gostiju još nije bilo previše. Zapravo, ovo je jedan od njihovih manjih moto susreta, par stotina motora biti će ovdje u subotu uvečer. I moji su prijatelji, koji su također prvi puta ovdje, bili pomalo razočarani. Svi motori su parkirani u omeđenom krugu i cijelu noć čuvani. Samo s brojem i narukvicom možete motorom izaći iz kruga. Pored Bjelorusa bilo je tu još nekoliko motora

Grodno

Grodno

Grodno

PRAZNA STRANICA

Minsk: noćni susreti motorista

Na moto susretu u Pinsku

Dva biznismena, kirurg, liječnica i moja malenkost

iz Rusije, Ukrajine i Poljske. Svaki posjetitelj dobiva i značku-bedž, koja se onda može pričvrstiti na jaknu. Mnogi ih ponosno nose poput nekih ratnih heroja.

Novih susreta i razgovora, naravno, nije nedostajalo, jer iako zaista rijetko tko govori engleski, mogli smo se sporazumjeti. Kada razgovaraju međusobno, teško ih je razumjeti, mada se da naslutiti tema razgovora, ali kada je to jedini jezik kojim mogu sa mnom komunicirati i kada se trudimo govoriti polako i jednostavno, možemo se prilično razumjeti. Po tko zna koji put morao sam odgovarati na ista pitanja. Razgovaralo se o svemu, o motorima, putovanjima, ženama, razlikama i sličnostima u našim jezicima i začas su došla tri sata ujutro, kada sam sâm sebe natjerao na spavanje. Rano ujutro čekaju me novi bjeloruski putovi.

Ranojutarnja magla, karakteristična za ovo područje, koja se pred zorom nadvila nad ove nizinske krajeve i koju je još slabo jutarnje sunce svim silama pokušavalo rastjerati, ispratila me u susret novim cestama i novim ljudima. Za sam grad nisam imao previše vremena. Pinsk, koji datira s kraja 11. stoljeća, spadao je među najstarije slavenske utvrde. Kroz svoju dugu povijest

bio je pod vlašću gotovo svih susjednih država. Početkom 20. stoljeća gotovo 80 % njegovog stanovništva bili su Židovi. Danas je on jedan od najinteresantnijih gradova južnoga dijela Bjelorusije, poznat po mnoštvu arhitektonskih, povijesnih i kulturnih spomenika, kao i po prirodnim ljepotama svoje okolice.

Ravna, samo naizgled dosadna cesta, pod budnim okom gospodara neba vodi me na istok, ususret Gomelju, gradu koji se smjestio na trameđi Bjelorusije, Rusije i Ukrajine. Većina vas, siguran sam, nikada nije čula za ovaj grad, ali zato ste sigurno čuli za Černobil i nuklearnu katastrofu koja se tamo dogodila. Černobil je nekih 100-tinjak kilometara južnije, smješten također na trameđi, ali na Ukrajinskoj strani. Činjenica je da su u toj katastrofi najviše stradala područja sjeverno od epicentra eksplozije i neki stoga smatraju da je krivac za to smjer vjetrova koji je puhao toga dana prije 19 godina, kada je eksplodirao nuklearni reaktor i većina radioaktivne prašine je bila otpuhana u ovome smjeru. Ova su područja najviše stradala. Od tada je nekoliko sela bilo potpuno prazno, napušteno i zabranjeno za posjet. Tek se prije nekoliko godina život polako počeo vraćati u ta

područja. Černobil je zapravo najveća katastrofa moderne Bjelorusije. Gajgerov brojač još i danas pokazuje malu razinu radioaktivnosti. Grad kao grad zapravo i nije baš posebno interesantan.

Još jedno ugodno sunčano jutro, nebo gotovo bez i jednog oblacića, nedjelja je, dan kao stvoren za moto putnika i nove izazove. Na gradskim cestama gotovo da i nema automobila, ne žurim, vozim u granicama ograničenja, kad odjednom pored mene usporava automobil, nekakva dotrajala Lada, spušta se vozačevo staklo i vozač nešto ljutito dobacuje. Ne razumijem ga, gledam u njega i nije mi jasno čime sam to u njemu izazvao toliko bijes. Kada mu je valjda ponestalo municije, tj. riječ, nabio je gas i odjurio dalje. Ima nas svakakvih na ovome svijetu. I ovo je zapravo sastavni dio života na cesti. Zapravo su to iznimke koje čine pravilo.

Prvi dio ceste koja me vodi na sjever zemlje u ovim dijelovima uz granicu s Rusijom, za razliku od zapadnih, prolazi kroz mnogobrojna sela. Ovo su najsiromašniji dijelovi zemlje i to se može dobro uočiti i zaključiti i s motora. Malene, drvene, trošne i neugledne kućice ovdje su čest prizor. Čini mi se da lju-

Tvrđava Mir

Tvrđava Mir

Tvrđava Mir

Ulaz u Pinsk

Vitebsk

S dečkima iz moto kluba "Psi daroge"

Odmor uz cestu

di već godinama ovdje žive na isti starinski način, teško, preživjeti se može samo od onoga što imaš u dvorištu ili na njivi. Konjske zaprege još uvijek se mogu često vidjeti. Kako sve više odmičem na sjever, one jutarnje topline polako nestaje, nestaje zlatnoga sjaja, nestaje plavetnila neba, nestaju ona mnogobrojna sela, sve je više nadolazećih oblaka, ali nisu to oblaci što donose kišu, ovi samo donose sivilo dana. Sivo i zeleno baš se i ne slaže, ali sunce se bori, ne predaje se. Cesta se kilometrima zavlači, vijuga i presijeca ta ogromna šumska prostranstva. Prometa gotovo da i nema, tu i tamo bi prošao pokoji automobil. Samo ja i moj motor, kilometrima osamljeni među visokim borovima, osamljeni na toj tuđoj cesti, daleko od kuće. Osjećaj je pomalo čudan, čak i nelagodan, kao da sam kilometrima udaljen od najbliže civilizacije.

Štafetna palica mojih domaćina predana je dečkima iz moto kluba "Road dogs". U predgrađu Vitebska, kako se piše i izgovara na ruskome ili Vicebska na bjeloruskom jeziku, dočekuju me Stas i Sergej, koji je predsjednik kluba. I oni inzistiraju da prespavam kod njih, ali se opet pojavljuje problem registracije. Kako nitko od njih "ne ponemaje po ingleski" ne shvaćaju o čemu im pričam. Problem rješavamo telefonskim

razgovorom s Slonom u Minsku. On će to srediti kada sutra dođem ponovno u Minsk, ali to znači da ću za razliku od današnjeg dana, kada sam zapravo imao duplu registraciju, sutra biti na cesti bez nje. Već sam počeo u glavi smišljati priču ako me sutra slučajno zaustavi policija i zatraži taj dokument.

Još jedno ugodno i zanimljivo provedeno popodne i večer, ovdje na sjeveroistoku Bjelorusije. Pokazali su mi grad, koji zapravo i nije naročito interesantan. Pomogli su mi da pronadem filmove, jer mi je još prekjučer crkao digitalni fotoaparat, rezervni, analogni, sam ponio reda radi, ni ne sluteći da bi digitalni mogao otkazati, ali sam imao samo pola filma u njemu. Ostatak smo dana proveli ispred njihove klupske garaže, lagano pijuckajući pivo i vino. Motori, putovanja, svakodnevni život, naizmjence smo si postavljali pitanja, tako smo i oni i ja doznali mnoge nove stvari. A gdje su tu cure, upitat će se netko? Po nekim pravilima žene ne mogu biti članovi takvih moto klubova. Po istim tim pravilima predsjednik mi nije mogao reći koliki je broj članova kluba. Večer smo, ipak, proveli u šarolikom društvu, u stanu kod još jednog njihovog člana. Tu sam i prespavao. Druženje s bajkerima iz Vitebska nije bilo onako ubrzano i naporno. Kao da se napokon nakon

dužeg vremena skupila familija i svi imaju sve nešto važno pitati. Ujutro smo se nakon doručka vratili u garažu. I njih su trojica 'upregli svoje konje' i ispratili me do kraja grada. Pozdravili smo se kao dugogodišnji prijatelji. "Psi daroge" bili su zaista ugodno i nezaboravno društvo. Svijet i nije tako velik, možda se ipak ponovno sretnemo, ako nigdje drugdje, a ono bar na cesti, onoj koja svima nama život znači.

Kako sam se udaljivao, polako je nestajalo onog jutarnjeg sivila. Žuta je kugla ponovo dominirala na plavome nebeskom svodu. Pomisao da nemam noćasnju registraciju samo na trenutak bi prekinula idilu putovanja na dva kotača. Nekih šezdesetak kilometara pred Minskom ugledao sam putokaz za Khatyn... Riječ genocid je prejednostavna riječ za sve one teške zločine koje su ljudi sposobni ljudima učiniti. A memorijalni centar Khatyn je spomen na sve te nedužne žrtve grozne genocidne politike. Spomen i upozorenje. Ovo je poruka mrtvih svim živima da zaborave na žalost i tugu i okrenu se uspostavi mira u cijelome svijetu. Selo Khatyn više se ne nalazi na nijednoj zemljopisnoj karti, ono zapravo više i ne postoji. Nacistički su ga vojnici, iz bezobzirne odmazde, jednoga krvavog dana 1943. godine savnili sa zemljom, a sve njegove

Pred Gomeljem

Tipični Bjeloruski krajolik

Memorijalni centar Hatinj

Nisu sve benzinske baš ovakve

Hatinj

Restoran "Partizanski bor"

stanovnike, ne štedeći pritom ni malene bebe, žive spalili. U slikovitom brežuljkastom području, tamo gdje je nekada stajalo selo, danas je tužan memorijalni centar, spomen i na ostalih 185 sela i njihove stanovnike koji su doživjela istu sudbinu i sela nikada više nisu obnovljena, kao i na sva ona koja su poslije ipak oživjela. Šest metara visoka brončana skulptura nesalomljivog čovjeka s mrtvim sinom u naručju izdigla se u sredini i dominira nad cijelim ovim područjem. Vječna vatra, metalne pločice s imenima sela i imenima ljudi, popločeni put po bivšim ulicama sela, simbolični krovovi kuća i mnogobrojna zvona koja zajedno tužno zazvone svakih trideset sekundi, simboliziraju sjećanje na svih njih i njihove tužne priče.

Ponovno Minsk i srdačni susreti sa sada već starijim prijateljima. Klasična priča. Nakon popodneva i večeri provedenih u gradu vraćamo se kući na spavanje. Jedan poziv na još samo jednu turu pića. Naravno, znao sam što nas čeka. Tura za turom, pa kasino, pa nekakav restorančić u starom seljačkom stilu s dobrom klopom. Nije da smo dočekali zoru, ali skoro. Moj prijatelj je ponovno ujutro bio nesposoban za bilo kakvu vožnju, a ovisim o njemu, jer je garaža na drugom kraju grada. Ali i ne žurim, unatoč tome što moram odvoziti nekih 400 kilometara, mogu krenuti i kasno popodne, jer i u Brestu, kamo sam naumio stići danas, već imam osiguran smještaj. Još malo šetnje gradom i do viđenja od nekog idućeg susreta.

Preostao mi je samo Brest, užurbani pogranični grad, važno željezničko i cestovno čvorište istoka i zapada, zapadna vrata zemlje, smješten u jugozapadnom dijelu Bjelorusije, na samoj granici s Poljskom. Tu me je dočekao Lonja, zagriženi motociklist, vlasnik dva moto salona. Mislim da je već sasvim suvišno pisati o gostoprимstvu koje mi je i on pružio. U njegovoj garaži mjesto su pronašli sportski, enduro i kros motori, ali ipak njegova ljubimica je Honda Valkirye. Jutro je bilo rezervirano za grad, s naglaskom na utvrdu Brest, danas veliki memorijalni centar. Sagrađena je u 19. stoljeću i bila je najveća utvrda Ruskoga carstva. Omeđena je vojnim zgradama sagrađenim od crvene cigle, u kojima se moglo smjestiti 12000 vojnika. Zbog uloge koju je odigrala u 2. Svjetskom ratu i u čast branitelja zaslužila je titulu "utvrda heroj", koja je bila u rangu "grada heroja", a koju je nosilo 12 gradova u bivšem Sovjetskom savezu. Muzej oružja,

crkva i ogroman klesani spomenik samo su dio ovoga jedinstvenog prostora koji se oduvijek nalazio na vjetrometini povijesnih zbivanja. A tu je i mali, ali nevjerovatno zanimljiv natkriveni arheološki muzej nad iskopinama prastarog Bresta s vjernom rekonstrukcijom tadašnjeg naselja u kojemu je živio nekakav patuljasti narod. Nisu samo ljudi bili poput Liliputanaca, nego su takva bila i goveda koja su uzgajali.

Došao je i dan rastanka s Bjelorusijom. Vjerovao sam da će izlaz iz zemlje biti samo formalnost, ali gadno sam se prevario. Nemogući su i komplicirani ti njihovi carinski propisi. Sve ono što sam morao napraviti na ulazu trebalo je ponoviti. Trebalo je skupiti 5-6 pečata bjeloruskih pograničnih organa i jedan od Poljaka, koji su se tu s njima ugurali na zajedničkom prijelazu. Sve to i ne bi bio neki problem kada bi to išlo po nekakvom redosljedu. Ali ne, ti moraš ići od službenika do službenika i gotovo ih vući za rukav, a zapravo ne znaš za kim da trčiš. Tri puta sam pitao je li to sve, tri puta sam sjedao na motor nakon potvrdnog odgovora, tri puta sam već upalio motor, kad netko dotrči do mene i viče "Ej, a kamo ćeš ti". U četvrtom pokušaju su me pak vratili s graničnog izlaza, kažu, trebaš još jedan pečat. U sebi im psujem sve po redu, ali zapravo sam miran, pa tražio sam bar malo avanture. Ali vidi vruga, odjednom mi sada nedostaju dva pečata, prstom mi pokazuju na nekog tipa u maskirnoj uniformi. Policajac pak ponovno lista po onakvoj istoj debeloj knjižurini kao na ulazu, pa pomno uspoređuje mene s mojom fotografijom, pa provjerava putovnicu, pa ponovno gleda u mene, sve dok nije na kraju slavo-dobitno zaključio kako je sve u redu. Nakon što sam prešao tu crtu koja dijeli gotovo dva različita svijeta, sve ostalo, do povratka kući, bila je samo klasika.

Prešao sam 5300 kilometara, od toga 2300 gotovo ravničarskih bjeloruskih putova, upoznao sam još jednu interesantnu i malo drukčiju zemlju i mnoge nje-ne stanovnike i što je najvrjednije, stekao sam nove prijatelje. A bilo je ovo malo drukčije putovanje od svih mojih dosadašnjih. Putovanje kroz zemlju uspane ljepote, koja možda neće uspjeti svakoga šarmirati na prvi pogled. Bilo je to putovanje kroz gotovo netaknutu prirodu, kroz zelene šume, to njihovo zeleno zlato, pored plavih jezera, preko čistih rijeka. Putovanje kroz zemlju s ponekim za nas čudnim pravilima, kroz zemlju čiji stanovnici uglavnom ne govore svojim pravim bjeloruskim jezikom, kroz zemlju gdje liječnici mogu zaraditi manje od prosječne plaće, kroz zemlju koja nema kovanog novca, kroz zemlju u kojoj ja kao stranac ne mogu platiti cestarinu domaćom valutom, kroz zemlju čiji stanovnici imaju dvije putovnice, jednu za zemlju, a drugu za inozemstvo... i još mnogo toga. Putovanje je to koje ću zaista dugo pamtiti. I za sam kraj, "Boljšoe spasiba" svim mojim novim bjeloruskim frendovima.... A mene zovu neke nove ceste.... i čekaju na mene. Život je škola, a škola je cesta. A ona me naučila, i uči, mnogim dobrim stvarima. Privet! ■

Koliko je samo trebalo klesarskog truda

